

HISTÒRIA DE LA CASA DE LA CULLA

El nom de "Culla".

Aquest nom pertany a una etimologia molt antiga, la mateixa que Cogulla, Cogulló, Cogul, etc., que sempre es refereixen a muntanyes no gaire altes, dominant una plana. Si això és cert, la casa prengué el nom del turó sobre el que s'edificà.

El marc geogràfic.

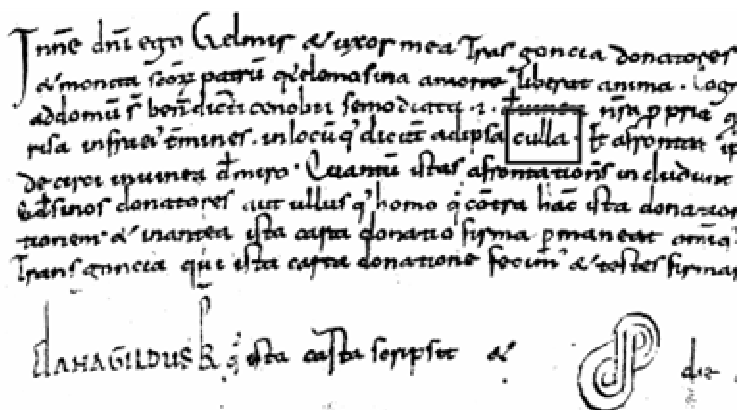
La Culla és una antiga casa del terme de Manresa, edificada a certa distància de la ciutat, en una posició un xic elevada, tot i que el creixement d'aquesta ha deixat la casa i les terres de conreu en una àrea urbana, entre els barris de La Balconada, La Sagrada Família i Cal Gravat.

Tota la finca va ser terra de conreu, en gran part de secà, amb vinya, oliveres, ametllers i cereals, fins al moment en què va ser ocupada per zones d'habitatges i el polígon industrial de Bufalvent, amb l'expansió de la ciutat, els anys 1960 i 70.

Any 1009: Primera notícia documentada de la Culla.

El document més antic on es troba el nom de la Culla és un pergami que formalitza la donació d'una vinya situada al lloc anomenat La Culla que fan Gelmir i Trasgoncia al Monestir de Sant Benet de Bages.

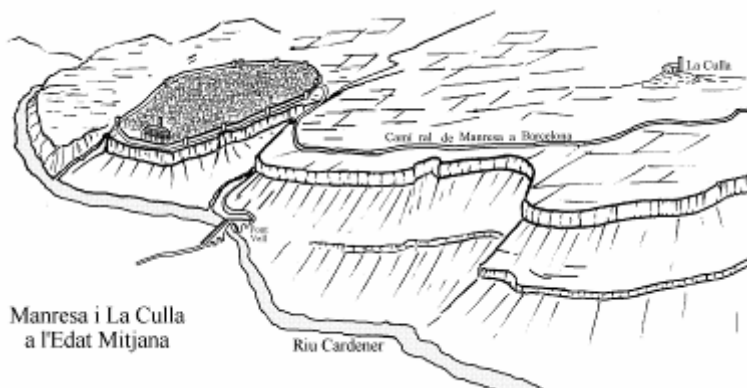
En el document es parla de l'indret de la Culla, però no es diu que hi hagi una casa, de manera que no podem assegurar que existís, ni tampoc negar-ho. La prova documental més antiga de l'existència de la casa és del segle XIII.

Fragment del document més antic que parla de La Culla
(11 de desembre del 1009)

La situació estratègica.

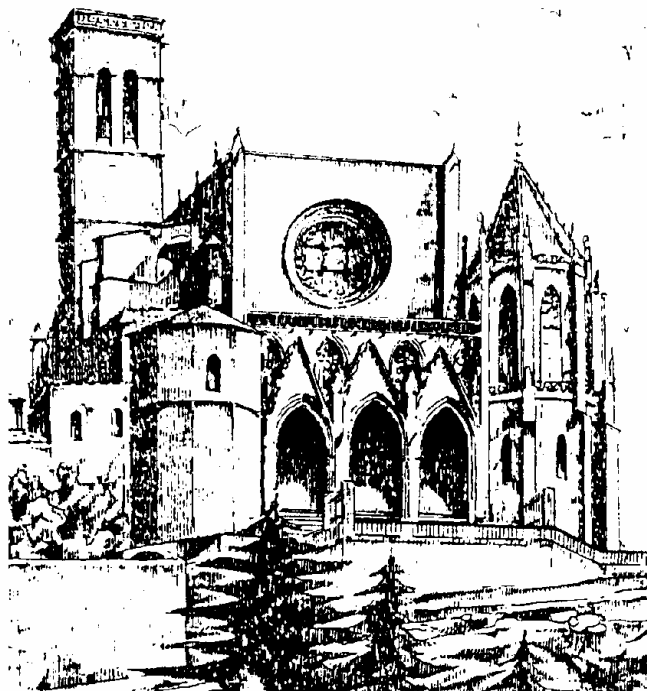
Com es veu a l'esquema, La Culla està en una situació elevada en relació a la ciutat, de manera que el nucli medieval es podia veure totalment, a més, la casa era al costat del camí ral que comunicava Manresa amb el Vallès i Barcelona, probablement el més transitat de la comarca.

Vinculació a la Seu de Manresa.

És molt possible que La Culla estigués inclosa en els dominis de la Seu de Manresa des del segle X, en què el comte Sunyer li feu donacions de terres i altres béns.

Durant l'època medieval els estadants del mas, de cognom Culla, eren pagesos de remença adscrits al domini senyorial de la Seu, i només podien abandonar-lo si pagaven una redempció. A partir de 1486 amb la Sentència de Guadalupe atorgada per Ferran el Catòlic, aquesta família passà a ser la veritable propietària del mas, ja que només havien de pagar un cens gairebé simbòlic al Paborde de la Seu, que era el propietari teòric.

La Creu de La Culla.

L'any 1413 s'aixecà una creu de terme gòtica a la vora del camí ral de Barcelona. Fou retirada el 1906 degut al seu mal estat i dipositada al Museu. Una còpia moderna la substitueix, en el mateix emplaçament que tenia i que ara és a la cantonada Sud-Oest de la finca actual. Jacint Verdaguer immortalitzà per a la literatura aquesta creu, que dóna nom a un poema molt popular. Vegeu-lo a l'annex 1.

Relació amb el Convent de Santa Clara.

La Culla i Santa Clara eren els dos edificis més importants del raval de les Codines, i en certa manera mantenien una relació de rivalitat, amb conflictes freqüents per la proximitat de les terres i degut que les de la Culla eren del Paborde de la Seu.

Relació amb Sant Ignasi de Loiola.

Al segle XVI la Culla era de les masies més riques de Manresa i, segons sembla, estava inclosa a la ruta de caritat de Sant Ignasi durant la seva estada a la ciutat, de març de 1521 al febrer de 1522. La creença popular era que quan Sant Ignasi venia a La Culla seia en una de les pedres de l'antiga porta i que passava moltes hores d'oració i meditació al peu de la Creu de la Culla.

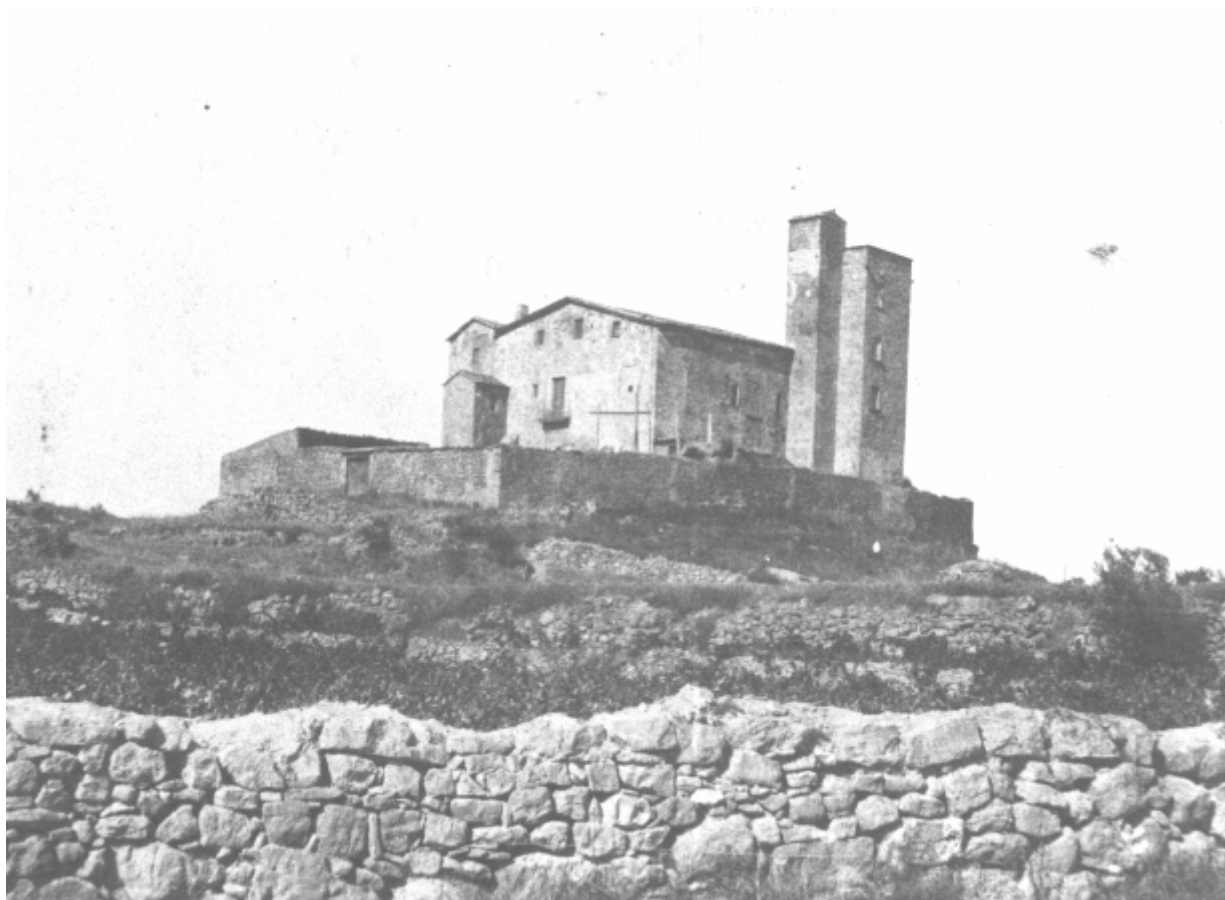
Funcions de vigilància.

Des dels primers temps, la casa degué estar inclosa en l'organització militar de la ciutat de Manresa atesa la seva situació estratègica, com a post avançat i punt de vigilància. A més, per la seva situació era lloc de pas obligat, al peu del camí ral de Manresa a Barcelona, l'anomenat camí ral de coll de Daví.

L'orientació de la casa, amb la porta d'entrada mirant al Nord, no és habitual, i es pot explicar per raons de vigilància, ja que d'aquesta forma està encarada a la ciutat. També es podria explicar perquè just per davant de la porta de la casa hi passava el camí

Casa fortificada.

Per a una casa aïllada, sense la protecció de les muralles de la ciutat, els perills podien venir tant de possibles atacs en temps de guerra com de bandolers i lladres, per això calia estar protegit.

Les parets gruixudes, la torre de guaita i el mur a l'entorn són les característiques de la casa forta. També ho són els abundants espells. El mur, existent des de temps remots, té uns dos metres i mig d'alçada i envolta tota la casa excepte la part de l'entrada, té també funció defensiva. Malgrat aquestes característiques mai no ha estat un castell.

Llatzeret.

En època d'epidèmies la Culla havia fet funcions de "llatzeret" o centre d'observació i atenció de viatgers, almenys cap a l'any 1500, en un període que sembla que la casa no tenia estadants.

Centre de producció agrària.

Les terres de la Culla s'estenien per tot el pla de Cal Gravat, la Balconada, Bufalvent, l'actual Hospital de Sant Joan de Déu i fins a tocar el nucli urbà, on ara hi ha el carrer de Sant Maurici. En total, devien ser de 300 a 350 hectàrees.

La construcció de la Sèquia permeté regar una part de la finca, que produí conreus d'horta, gràcies al ramal de Sant Pau o branca esquerra. La major part de les terres, però, seguien sent de secà, dedicades a la vinya, olivera i cereals principalment.

La vinya.

Quan a mitjans del segle XIX la fil·loxera devastà les vinyes de França i la plaga no havia arribat a Catalunya, desaparegué el màxim competidor vinícola. A totes les zones aptes per a la vinya es plantaren ceps i començà una època de superproducció i alts preus. El Bages era llavors la comarca de més producció de vi de Catalunya.

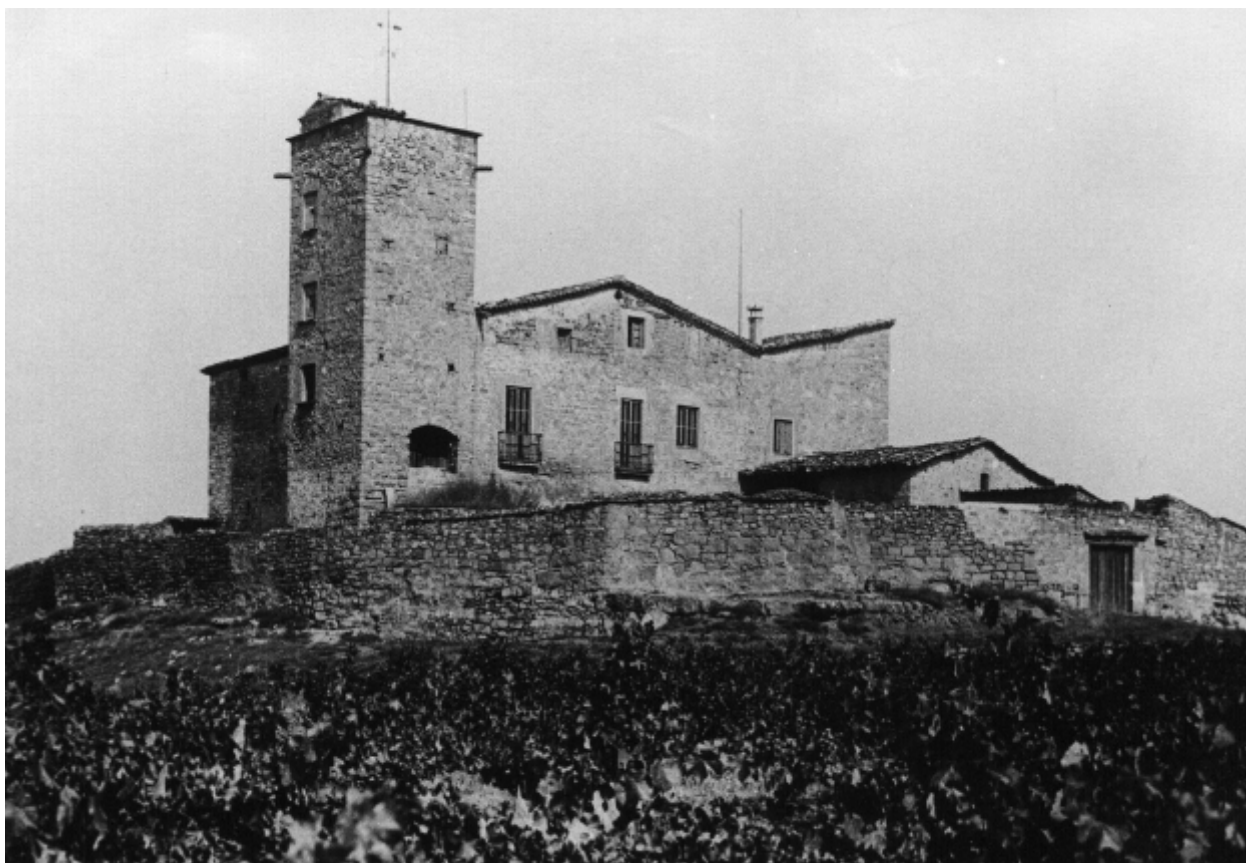
LA VINYA AL BAGES

Evolució de les terres cultivades

El 1865 la Culla veu ampliades les seves instal·lacions a fi de facilitar l'elaboració de vi: es fan tres tines de grans dimensions i es compra una premsa. Probablement tota la terra de secà de la finca estava coberta de vinya. Fins i tot s'embotellaren vins amb etiquetes pròpies que porten el nom de la casa.

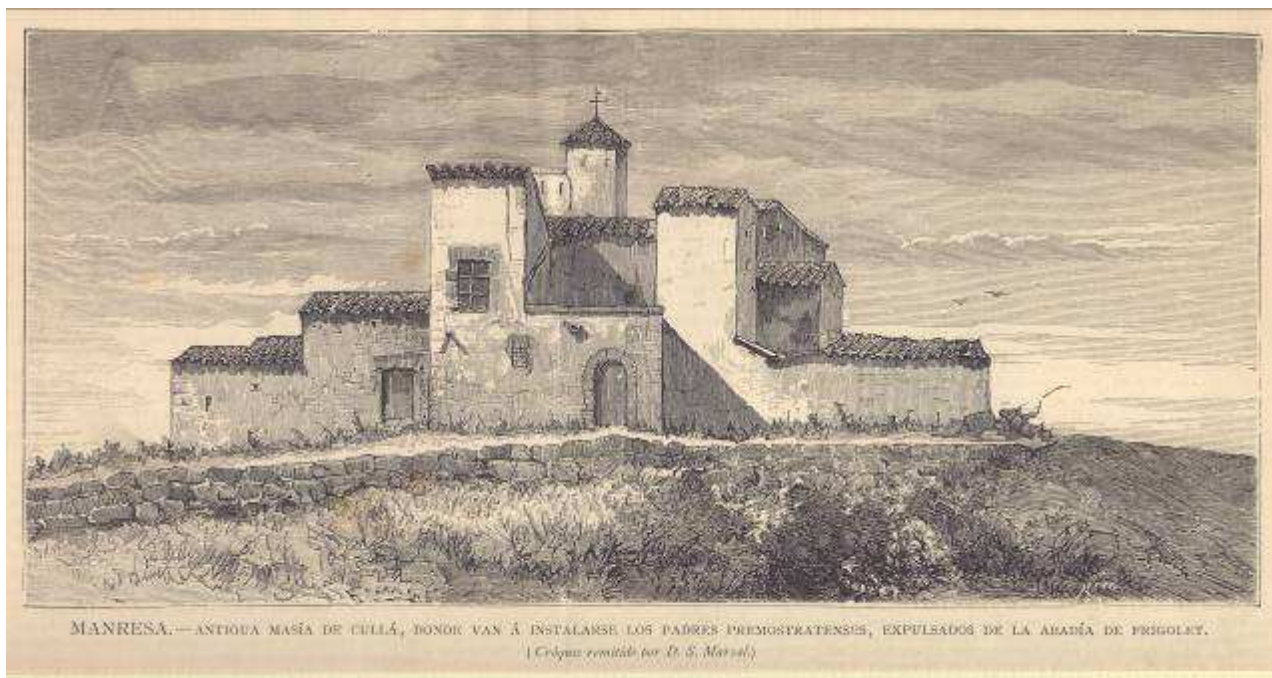
L'època daurada de la vinya va del 1865 al 1878. A partir d'aquest any la fil·loxera devasta les vinyes i, malgrat les noves plantacions amb peu americà, mai no assolí la importància que havia tingut.

La Culla envoltada de vinya (Finals del segle XIX)

Convent de frares.

A causa de l'expulsió dels ordes religiosos de França el 1880, arribà a Manresa una comunitat de caputxins de Ceret (Vallespir). En aquell moment, la Culla estava deshabitada degut a la crisi de la fil·loxera i serví d'allotjament a aquells religiosos durant gairebé dos anys, fins a disposar d'un nou convent. El dibuix adjunt, reproducció d'una litografia d'aquest mateix any, fa referència a aquesta comunitat. Testimoni de la seva estada és el nom de "Sala dels frares" amb què es coneix encara la sala central del primer pis.

La Culla, habitada per masovers.

A finals del segle XIX, els propietaris de la Culla ja no portaven el nom de la casa, sinó que el seu cognom era Espanya. Aquesta família va vendre la finca a Joan Pelfort, president de la Diputació de Barcelona.

Els Pelfort vivien normalment a Barcelona, però passaven algunes temporades a la Culla, que era habitada permanentment per masovers, una família que tenia cura de la casa i les terres i pagava al propietari amb una part de la collita.

Els amos de la Culla ocupaven bona part del primer pis, mentre que els masovers vivien als baixos i a la part restant del primer pis.

1923: Misteris.

Cap al 1920 ò 1921 es varen contractar el matrimoni format per Joan Guixé i Lluïsa Oliveras com a nous masovers, dels que es deia que eren maçons o esperitistes.

El 22 de març del 1923 es va trobar el cadàver del masover al costat d'un dels ramals de la Sèquia. Semblava que es tractava d'un suïcida, però també es va dir que el suïcida era simulat i que en Joan Guixé havia estat víctima d'una venjança per un assassinat que ell mateix havia comès. Pel que sabem, mai es va aclarir la veritat. En el lloc precís una pedra gravada amb una creu, les inicials JG i la data encara ho recorda. (Vegeu l'annex 2).

El 9 de maig del mateix any va ser la masovera qui es trobà morta, aquesta amb el cap esclafat, dins la casa, al costat de la pica de l'oli. Noves sospites d'assassinat, que tampoc es van aclarir. (Vegeu annexos 3 i 4).

D'aquests fets en derivaren ràpidament històries de bruixes i fantasmes que vivien a la Culla, de manera que hi hagué dificultats per a trobar masovers disposats a anar-hi a viure.

Aquestes connotacions misterioses són encara presents a la memòria popular de Manresa.

Els darrers anys com a casa de pagès.

Després d'aquells fets tràgics van viure a la Culla diverses famílies de masovers, que hi feien estades molt curtes fins que al 1929 la família Cornet va habitar la casa com a llogaters. No vivien de la terra, encara que tenien bestiar i conreaven un hort per a autoconsum. La casa es conservava però en aquests anys no s'hi van fer obres. Els propietaris només hi venien al setembre, per la verema.

Durant la Guerra Civil la casa no va sofrir cap desperfecte. En certs moments, tres persones que temien per la seva vida s'amagaven a la pica de l'oli, sota la volta de l'escala.

A partir dels anys 1940 les terres s'anaren reduint per les vendes. Molts dels terrenys venuts s'edificaren. L'entorn agrari de la ciutat, que havia admirat els viatgers per la seva bellesa i la qualitat i varietat de les seves produccions, anava desapareixent engolida pel creixement urbanístic de Manresa.

De l'abandonament a la rehabilitació.

A partir de 1950 la família Cornet deixà la casa i no es va tornar a habitar més. L'any 1980 els darrers propietaris particulars, Carles i Gertrudis Busquets Pelfort van vendre la ja reduïda finca a l'Ajuntament de Manresa.

L'any 1980 els darrers propietaris particulars de la casa, els Pelfort, la van vendre a l'Ajuntament de Manresa. L'entusiasme i els ideals d'un grup de mestres, pagesos, biòlegs i enginyers agrònoms que van redactar, per encàrrec de l'Ajuntament de Manresa, un projecte ambiental, va fer possible que La Culla es convertís en un centre d'educació ambiental: la Casa de la Natura del Bages, com encara ara se la coneix.

El 1982 es van fer les obres de rehabilitació de la casa i es van recuperar els conreus i una petita granja. El maig de 1984 s'obria la porta principal de la Culla com a Casa de la Natura, per acollir els escolars de Manresa i el Bages i dur a terme activitats relacionades amb el món agrari i rural, inicialment gestionada per l'ajuntament de Manresa i a partir de 1991 pel Consell Comarcal del Bages. Més tard s'amplià la seva tasca amb temes de gestió ambiental: coordinació de les Agrupacions de Defensa Forestal del Bages, la instal·lació i recull de dades de l'estació meteorològica més completa de la comarca, recollida selectiva de deixalles, etc.

Fruit d'un conveni entre el Consell Comarcal del Bages i el Departament d'Educació de la Generalitat, el 1993 la Casa de la Natura es converteix en el Camp d'Aprenentatge del Bages. Això suposà l'arranjament total i definitiu de l'edifici: el primer pis, les golfes i la teulada. Des del 1995 la Culla és també seu, per ser testimoni esplèndid de la nostra història vinícola, del Consell Regulador de la Denominació d'Origen Pla de Bages que és l'organisme encarregat de supervisar la qualitat, promocionar els vins acollits a la D. O. i promoure iniciatives i realitats per impulsar i enaltir els vins del Bages.

Sota el lema “aprendre de l’entorn”, el Camp d’Aprentatge del Bages ajuda a aprendre d’un entorn fortament humanitzat

Actualment hi ha 16 camps d’aprenentatge repartits per Catalunya. Són serveis educatius del Departament d’Educació que donen suport als centres en educació ambiental i la interpretació del patrimoni. El lema dels Camps d’Aprentatge és “aprendre de l’entorn”; per això, el del Bages ajuda a aprendre d’un entorn fortament humanitzat des de fa segles per conèixer els impactes que produeix l’activitat humana i les infraestructures i actuacions destinats a minimitzar-los. Els alumnes que venen de fora de la comarca, sabent interpretar l’entorn bagenc, aprenen a interpretar el seu, que probablement no serà pas gaire diferent.

El Camp d’Aprentatge duu a terme activitats i visites per escolars i grups d’adults d’un sol dia, dirigides principalment a centres de la comarca; i estades per grups escolars procedents de tot Catalunya que passen de dos a cinc dies lectius a Manresa, allotjats a l’Alberg del Carme i fent les activitats d’aprenentatge a la Culla o al lloc de Manresa o del Bages objecte d’estudi. A més, des de la Culla es faciliten dades meteorològiques i es porten a terme assessoraments i col·laboracions amb centres educatius i entitats per tal de preparar activitats, desenvolupar crèdits de síntesi, treballs experimentals o deixar en préstec materials, tallers ...

La Culla respon a una nova necessitat social: el respecte al Medi Ambient

La Culla respon, a través de l’educació ambiental, a una nova necessitat social: el respecte pel Medi Ambient. Les activitats que proposa estan relacionades amb la interacció de les persones i el medi on viuen.

El 1994 el Camp d’Aprentatge del Bages comença la seva tasca educativa:

- * En règim d’estades, els alumnes s’hostatgen a l’alberg del Carme
- * Activitats d’un dia per a centres de la comarca i veïnes
- * Elaboració de materials per a treballar als centres
- * Cursos de formació per al professorat
- * Assessorament a professors i alumnes
- * Préstecs de materials

Les activitats que es porten a terme giren al voltant de:

-L’entorn de la Culla: la masia i el seu funcionament, el procés tradicional d’elaboració del vi, l’hort, la granja i l’estació meteorològica.

-El bosc: el seu coneixement, la gestió, els incendis i la regeneració.

-La geologia: conèixer el nostre entorn a través de diferents itineraris geològics per la comarca, el taller d’identificació de fòssils i el taller de materials geològics i les seves aplicacions.

-Els residus: com s’ha de comprar per generar menys residus; la separació dels residus perquè siguin reciclats; el Parc Ambiental de Bufalvent, diverses deixalleries comarcals, la planta de reciclatge de frigorífics i la de ferralla electrònica i l’ambientalització de centres educatius.

-L’aigua: com fer un ús racional de l’aigua. L’itinerari per la Sèquia de Manresa, el Centre de l’Aigua de Can Font, la potabilitzadora i diverses depuradores de la comarca.

Fent sortides, visites a instal·lacions, tallers als centres ...

Aquests darrers anys, gràcies a la col·laboració del Consorci del Bages per a la Gestió de Residus i d'Aigües de Manresa s'ha ampliat l'equip d'educadors (cada organisme hi ha aportat una educadora) i s'han pogut realitzar més activitats. Comptem respectivament amb les instal·lacions del Parc Ambiental de Bufalvent, deixalleries de la comarca i del Centre de l'Aigua de Can Font, la potabilitzadora i diverses depuradores comarcals.

Des del 1995 la Culla és també seu, per ser testimoni esplèndid de la nostra història vitivinícola, del Consell Regulador de la Denominació d'Origen Pla de Bages, que és l'organisme encarregat de supervisar la qualitat, promocionar els vins acollits a la D. O. i promoure iniciatives i realitats per impulsar i enaltir els vins del Bages.

Actualment, l'equip educatiu del Camp d'Aprenentatge està format per tres persones del Departament d'Educació, una del Consell Comarcal del Bages, una del Consorci del Bages per a la Gestió dels Residus i una d'Aigües de Manresa.

En cadascun dels darrers cursos el Camp d'Aprenentatge del Bages ha atès al voltant de 570 professors i 8.500 alumnes procedents sobretot de la comarca.

ARQUITECTURA

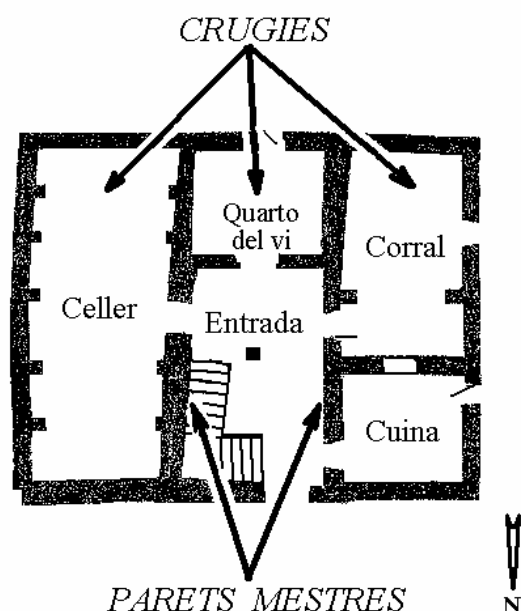
L'edifici de La Culla és una construcció notablement complexa, ja que, com passa a totes les cases antigues, en el transcurs dels segles s'ha anat adaptant a les necessitats canviants. Al segle X sembla

que ja existia, encara que devia ser una construcció força més petita que l'actual. Basant-nos en l'observació de l'edifici podem treure algunes conclusions sobre l'aspecte originari i les successives modificacions, sabent, però, que ens exposem a errors.

La part més antiga sembla ser la marcada en aquest plànol. Com era normal a les cases de pagès, estava formada per tres **crugies** d'amplada semblant, separades per **parets mestres**, que continuen a la primera planta, on carregaven arcs i bigues.

A la paret Sud, però, hi ha indicis d'una ampliació de la casa en direcció Oest, la qual cosa invalidaria aquest plànol.

Les **golfes**, com havia estat habitual, eren obertes, ja que servien de magatzem de productes de la collita i necessitaven bona ventilació. Més tard es varen tancar les obertures, com s'observa clarament a tres façanes de la casa.

La **torre** es va construir més tard que la casa, ja que es recolza sobre la seva paret. A més, en fer les darreres obres, es va descobrir una antiga **finestra amb festejadors**, que es devia tapiar quan es va adossar la torre en aquell lloc de la casa.

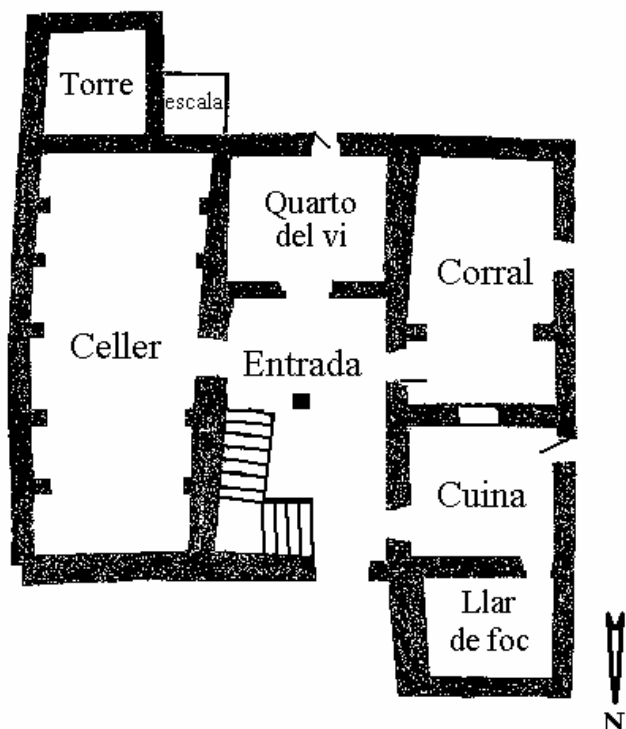
L'ala Nord-oest (llar de foc i actuals lavabos) es va afegir al nucli inicial en època indeterminada.

Més tard es va cobrir l'espai de davant de la porta principal, donant lloc a una **nova entrada**. Al costat es va construir un nou local amb grans **tines**.

La petita ala que sobresurt a la façana Oest es va afegir a la casa, no sabem quan, però cent anys enrera era més baixa que ara.

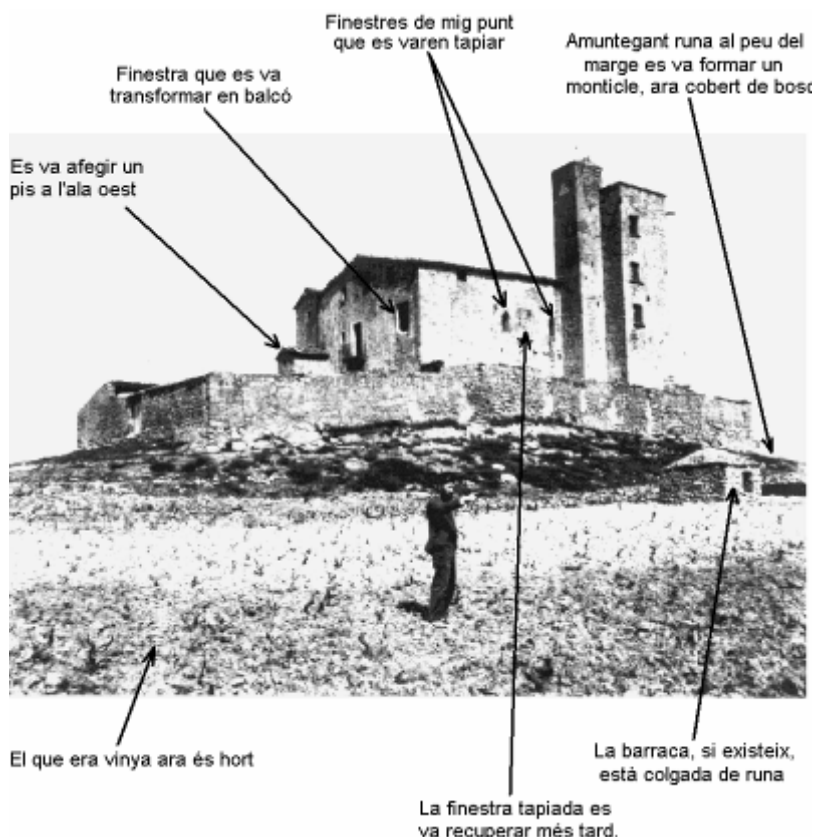
Els **balcons** són, com sempre, relativament moderns. Es varen fer modificant finestres.

A finals del segle XIX o principis del XX es van fer obres a la primera planta, que agafà l'aspecte d'un pis de gent benestant. També es modificà alguna finest

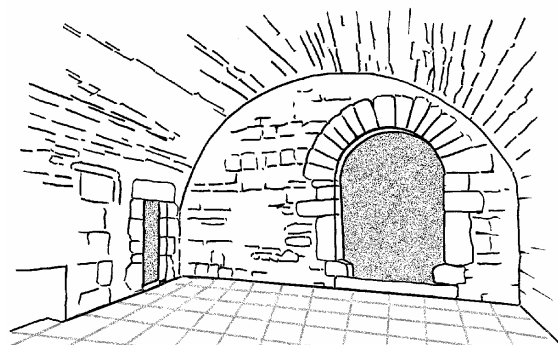
LA CULLA A FINALS DEL SEGLE XIX

El testimoni més antic de l'aspecte de la casa és aquesta fotografia de data i autor desconeguts, però que podem situar a finals del segle XIX. Indiquem els canvis més visibles.

L'INTERIOR DE LA CASA

L'entrada

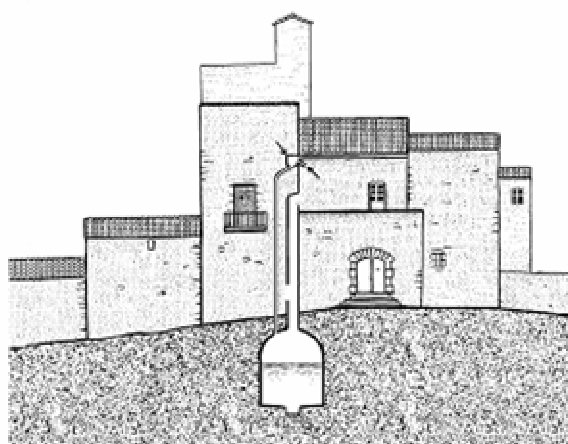

En els primers temps de la casa, aquest era un espai a l'aire lliure i el portal de mig punt era la porta d'entrada de la casa.

Cobrint aquest espai amb una volta van tenir una nova entrada, més gran que la vella.

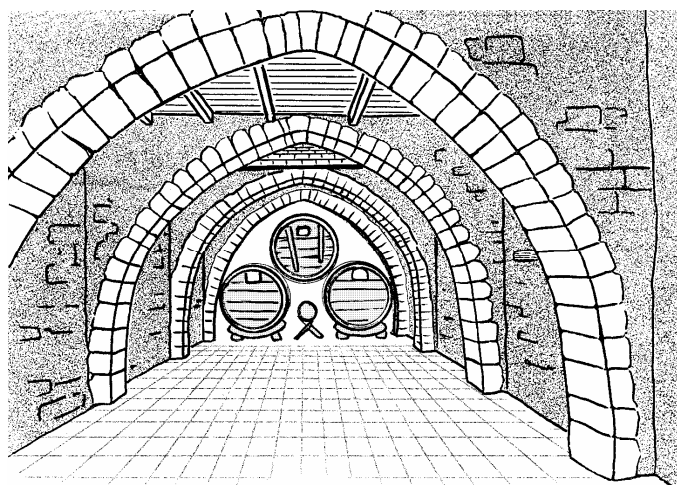
El terra era de lloses, força malmeses, i es van substituir per un enrajolat. A les parets, es van rejuntar algunes pedres.

La cisterna

Tradicionalment totes les cases tenien cisterna, un dipòsit on es recollia l'aigua de pluja de la teulada. A la teulada hi havien canals i un distribuïdor de pedra que portaven l'aigua a un baixant de ceràmica que la conduïa a la cisterna. Per conservar l'aigua, periòdicament, s'hi abocava calç, així disposaven d'aigua potable molt bona per beure i cuinar. L'aigua de la cisterna de La Culla tenia fama entre els pagesos de la rodalia, que venien a omplir-ne els seus cànirs.

El celler

El celler és el local més gran de la casa, no està soterrat degut a que la casa està assentada sobre la roca. La seva amplitud i bona construcció indica la importància del conreu de la vinya a La Culla.

Són remarcables els grans arcs ogivals. Les tres grans bótes són les úniques que quedaven senceres en el moment de la rehabilitació de la casa, i es varen restaurar sense desmuntar-les. El terra es va haver de fer nou, de rajola, ja que l'original era irregular, de terra i roca natural.

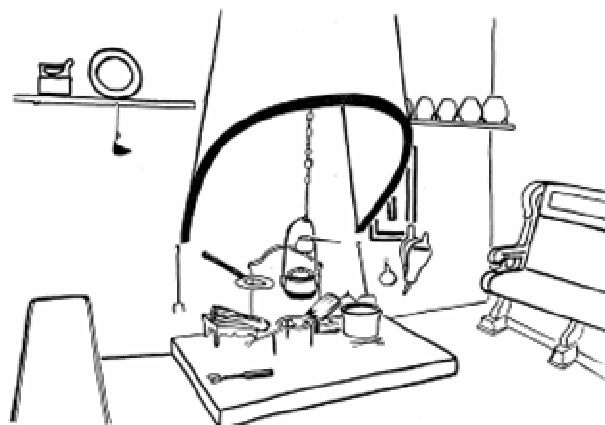
El rebost

Antigament en aquesta habitació hi havia la cuina dels masovers, ara hi hem reproduït un rebost tradicional.

El rebost era el lloc on es guardaven els aliments, sovint collits a la pròpia finca, conservats mitjançant tècniques diverses.

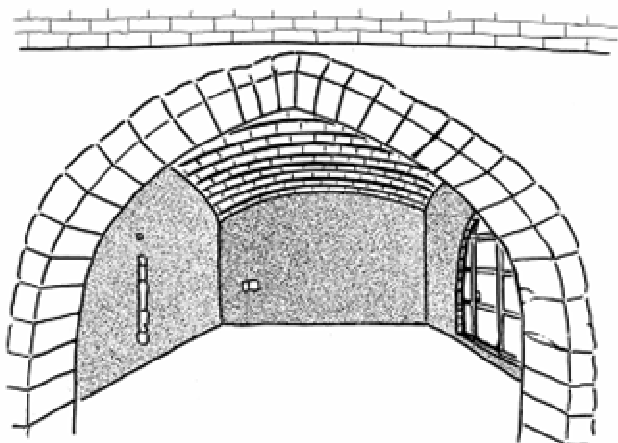
La llar de foc

La llar de foc era una estança molt important de la casa de pagès. Era l'únic lloc que s'escalfava i on es cuinava. Com que no tenien llum elèctrica, especialment quan el dia era curt –a l'hivern-, la família es passava llargues estones vora el foc explicant històries i contes.

A les cases grans la llar de foc era al primer pis i a les més petites a la planta baixa, normalment sempre a la paret nord.

El corral

Aquest espai, que va servir de corral, és ara la seu del Consell Regulador de la D.O. Pla de Bages.

En la seva rehabilitació es va fer el terra nou i es van netejar i esquerdejar les parets. És remarcable el sostre de rajola formant una volta de mocador o de quatre punts. També és interessant l'arc ogival i la sortida a l'exterior, amb un arc catenari.

Annex 1

LA CREU DE LA CULLA

Entre la casa de La Culla i el barri de la Balconada s'hi troba una creu de terme anomenada la Creu de La Culla, la qual va servir de font d'inspiració a Jacint Verdaguer que en feu el següent poema.

Fill ets, pare seràs:
Tal faràs, tal trobaràs.

Un manresà del Castell
que en passava gran penúria,
tenia el pare malalt
i a l'hospital se l'endua.
Duent-se'l a coll-i-be,
a reposar-ne s'atura
en un dels tres escalons
que hi ha a la Creu de la Culla.
El vellet fa un gran sospir.
- Pare meu, què us dóna angúnia
- Me dóna angúnia el pensar
que, quan jo a mon pare duia
a l'hospital del Remei
fa a prop de mitja centúria,
aquí també reposí
sota la Creu de la Culla.
- Doncs, tornem-se'n pare meu:
si vostra neulia dura,
jo captaré pel veïnat
i serà lo que Déu vulla.

Jacint Verdaguer
Febrer de 1901

Annex 2 LA MORT DEL MASOVER

Diari “PATRIA”, 24 de març del 1923 (Transcripció literal)

No ha resultat certa la versió que daban anoche nuestros colegas sobre el hecho de haber sido encontrado ahogado en la Acequia el cadáver de un hombre.

Según la versión oficiosa del suceso, el ciudadano Juan Guixé Farré, de 45 años de edad, casado, natural de Barcelona y con domicilio en el Manso “La Culla” del que era colono, salió a media noche de ayer, alegando que iba a recoger caracoles, a cuyo efecto llevaba a prevención un cesto y un saco.

Se ignora lo que pasó luego, pero es lo cierto que en la mañana de ayer fue encontrado su cadáver junto a la Acequia, con la cabeza y la espalda completamente destrozadas, habiendo sido recogidos pedazos del cráneo y cerebro a larga distancia del lugar del suceso.

Se ignora si se trata de un suicidio o de un accidente fortuito causado por haberle hecho explosión un cartucho de dinamita de los que se usan para los barrenos, ya que la muerte parece se la produjo un artefacto de esos.

Personado el Juzgado en el lugar del suceso (Tosal del Bohigas) se procedió al levantamiento del cadáver y a su conducción por los camilleros de la Cruz Roja, al depósito judicial en donde se le habrá practicado la autopsia.

El desgraciado Guixé, profesaba ideas espiritistas.

Pedra amb la data de la mort de Joan Guixé

Annex 3

LA MORT DE LA MASOVERA*

“DIARIO DE MANRESA”, 9 de maig del 1923 (Transcripció literal)

Ya entrada la mañana ha corrido por todos los ámbitos de la ciudad la noticia de que en la casa conocida por “La Culla”, había ocurrido un sangriento suceso del que había sido víctima la mujer que en dicha casa vivía.

Esta mujer era la esposa del hombre que hace un tiempo se le encontró muerto cerca de la Culla diciéndose que se había suicidado.

Del hecho se ha dado conocimiento al Juzgado el cual se ha personado en dicha casa de “La Culla”.

Allí se ha encontrado rastros de sangre que parece se haya cometido un crimen.

El activo y celoso Sr. Juez, don Francisco de A. Segrelles, ha dispuesto que el cadáver de la desgraciada mujer fuese trasladado al cementerio lo cual han efectuado los camilleros de la benemérita Cruz Roja.

La interfecta se llama Luisa Oliveras natural de Castellfullit del Boix.

Se le han apreciado dos heridas en la parietal izquierda y en el cuello, que le han producido la muerte.

La muerte de esa pobre mujer ¿no despierta sospechas de que la muerte de su esposo en vez de ser un suicidio sea un crimen?.

La celosa y digna autoridad judicial ya cuidará de averiguarlo.

Diari “PATRIA”, 11 de maig del 1923

Ayer ingresaron en la cárcel por sospecha de que fuesen los autores del asesinato de Luisa Oliveras, dos sugetos detenidos por los mozos de escuadra de Suria.

** Lluisa Oliveras Subirana, de 42 anys, nascuda a Castellfollit del Boix. Era vídua de Joan Guixé Farré, nascut a Barcelona, i que morí el 23 de març del 1923 als 45 anys. No tenien fills.*

Annex 4

LA MORT DE LA MASOVERA

Diari desconegut, 9 de maig de 1923 (Transcripció literal)

UN CRIM HORRORÓS A LA CULLA

Primeres notícies

A les dotze del mig-dia, havem rebut la primera notícia, dient-nos, que a la Culla, havia sigut assassinada una dona a cops de pedra.

La notícia era vaga, nosaltres hem cregut convenient personar-nos al lloc del succés per donar una informació exacta de ço que ha succeït. L'auto ens ha dut com una exhalació al lloc del crim.

EN LA CULLA

A la porta de la casa hi havia una colla de veïns que comentaven horroritzats el fet sagnant.

El cap de la guàrdia municipal senyor Vergé, un guàrdia i un guarda terres cuidaven de l'ordre.

Entre la gent hi havia una cunyada de l'assassinada.

El jutge senyor Segrelles i l'oficial criminalista senyor Pascual, practicaven una inspecció ocular.

A l'entrar, hi havia un bassal de sang a dues passes de la porta. En la porta mateixa s'hi veia esquitxos de sang. Prop del barral hi havia una pinta i una forqueta. D'allí es seguia un rastre de sang fins a un recó que feia darrera l'entrada on es veia una dona descalça, amb els braços estirats i la cara tapada amb uns pantalons i una americana. Damunt del pit una pedra i damunt de la cara una altra pedra.

El jutge ha manat l'agent sanitari senyor Creus, que la destapés. El cap presentava una sèrie de ferides brutals, havent-li deformat completament la cara. En cada mà, crispades, tenia dos dits escapsats. En el departament del costat, on hi havia un pilot de palla, s'hi veien unes taques de sang, una moneda de 10 ctms., també bruta de sang, una pinta i uns pantalons iguals a l'americana que tapaven la cara de l'assassinada, una armilla i una gorra, i les espadnyes de l'assassinada que li deuen haver fugit dels peus, a l'ésser agredida.

COM S'HA DESCOBERT L'ASSASSINAT

La casa l'habitava una dona sola, nomenada Lluisa Oliveras, de 45 anys, vidua del suïcida que fa pocs dies es trobà mort dintre el canal de la Cequia i que es pot suposar es suïcidà posant-se un petardo de dinamita a la boca.

Aquest matí, prop de les onze, ha anat a la casa un home encarregat de fer obres, i a l'obrir la porta ha vist la sang, ha reculat, donant prompte avís de la troballa, al caporal de somatent senyor Cors, a la Comandància Municipal i al Jutjat.

HIPÒTESIS SOBRE COM HA SUCCEÏT EL FET

La Lluisa Oliveras, feia uns set dies que no vivia a la casa, i sols hi anava per donar menjar a la faram i a uns conills. Sembla que el fet ha succeït així: Avui, allà vora les deu del matí hi ha anat. En ésser dintre la casa, vora del departament que hi havia la palla i que hi ha una porta que dóna al pati, es deu haver topat cara a cara amb el subjecte autor del repugnant fet. Aquest individu, es compren que havia entrat a la casa amb l'intenció de robar, essent sorprès per la dona. Aleshores aquesta deu haver cridat i ell amb un aparell, que podria ser una maça, li ha donat un cop brutal al cap, malferint-la. L'agredida ha fugit, volguent escapar de l'assassí, i ha travessat l'entrada, arribant a la porta, on com hem dit s'hi notaven els esquitxos de sang.

L'assassí ha corregut darrera pel temor de que sortís a fora, a demanar auxili. La deu haver engrapada del coll i la dona al veure's perduda irremisiblement, s'ha girat abraonant-se damunt l'assassí, esquinsant-li la cara amb les ungles. Es suposa que en aquell moment, l'agressor, sentint-se esgarrapat, d'una mossegada li ha escapat els quatre dits, tirant-la a terra, allí ferotgement l'ha rematada a cops. El bassal de sang ho demostra. Després la deu haver arrossegada per tota l'entrada, fins a col·locar-la en el recó, posant-li damunt de la cara i el pit, part de la roba que segurament s'endua l'assassí. Després ha sortit al pati a cercar dues pedres per posar-les al damunt i així, si la víctima encare no sigüés ben morta, morís per asfixia.

I després? Després ha retornat al pati, cercant un lloc per saltar la paret. En varis indrets del mateix es noten els esforços del criminal. La paret forana no és gaire alta i forsa fàcil de saltar, ço que ens prova que l'agressor no és home gaire àgil.

LO QUE DIU LA GENT

Un xicot ha dit que al matí, havia vist com obrien una finestra.

Dos pagesos, que treballaven en unes feixades, a la vora de les set, han vist com un home trucava a la porta de la casa i que no responent-li s'ha assentat a una pedra de davant la casa.

Una dona nomenada la *reina*, molt coneguda a Santa Clara, diu que ha vist la Lluïsa a la plaça, aquest matí.

MÉS DETALLS

En el primer pis, en la saleta davant de l'alcova, hi havia un bagul obert i la roba capgirada. També es notaven els calaixos de la calaixera remenats. Damunt del marbre hi havia un ganivet espuntat lleugerament.

El mòvil de l'assassinat, sembla ésser el robatori.

No s'ha trobat l'objecte amb que s'ha efectuat el crim.

EL JUTJAT

El jutjat trevallava activament per l'esclariment del fet.

RECERQUES

Pobles en que s'han cursat requisitòries per a la recerca i captura de l'assassí i demès complixs del crim de la Culla:

Artés, Navarcles, Pont de Vilumara, Sampedor, Sant Vicens de Castellet, Callús, La Bauma de Monistrol, Sallent, Fàbrica del Galobart-Navarcles, Sant Joan de Vilatorrada, Súria, Castellgalí, Sant Fructuós de Bages, Sant Salvador de Guardiola i Moyà.

Camp d'Aprenentatge
del Bages